

Bijlage 2: consumentenbescherming en de werking van de energiemarkt

A. Consumentenbescherming

Het gaat om een viertal zaken:

1. De algemene bescherming van de consument en toezicht door de DTe;
2. Informatieverstrekking en handelspraktijken;
3. Leveringsvoorwaarden en prijs;
4. Goede behandeling van klachten en de positie van kwetsbare afnemers.

Ad 1: de algemene bescherming van de consument en toezicht door de DTe.

Mijn algemene conclusie is dat de consument nu al goed beschermd is. Onderstaand zal ik deze conclusie nader toelichten. Daarnaast vind ik dat als consumenten makkelijk kunnen overstappen naar een andere leverancier, dit bijdraagt aan een sterke marktpositie. Consumenten kunnen dan stemmen met de voeten. Een ontevreden consument kan kiezen om te wisselen van leverancier en leveranciers zullen hun best doen consumenten te behouden. Daarom is het belangrijk dat de administratieve processen van de energiebedrijven op orde zijn, zodat consumenten ook echt gebruik kunnen maken van hun keuzevrijheid. Marktpartijen hebben de afgelopen jaren in het PVE afspraken gemaakt over procedures voor een soepel verloop van de markt. De bedrijven zijn klaar om deze afspraken te vertalen naar geautomatiseerde informatiesystemen en deze onderling door middel van ketentesten te beproeven. Een aantal van deze afspraken zijn van zodanig belang dat ze zijn vastgelegd in de technische codes op basis van artikel 31 van de Elektriciteitswet 1998. De DTe houdt toezicht op naleving van deze codes. Daarin is onder meer bepaald dat een wisseling, een zogenaamde “switch”, binnen vijf werkdagen uitgevoerd moet zijn. In een aantal gevallen waarbij deze termijn werd overschreden is door de DTe een bindende aanwijzing opgelegd. Voor de gasmarkt zijn dergelijke “codes” vastgelegd in privaatrechtelijke overeenkomsten waaraan een uitgebreide consultatieronde met alle relevante marktpartijen vooraf gaat. De organisatie van DTe is volledig gereed voor haar taak om toe te zien op de naleving door marktpartijen van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet. Zij heeft inmiddels, vooruitlopend op een wettelijke verplichting hiertoe, een handavingsplan opgesteld waarin DTe haar prioriteiten voor het komende jaar heeft vastgelegd. Dit plan (Kamerstukken II, 2002-2003, 28174, nr. 58) is aan de Kamer toegestuurd. Van belang is dat ik het instrumentarium dat DTe ter beschikking staat verder wil uitbreiden met een boete-instrument. Ook de suggestie van de commissie Van Rooy om een systeem van *naming and shaming* in te voeren spreekt mij aan. Dit maakt het mogelijk om sneller corrigerend te kunnen optreden indien dat noodzakelijk is.

Verder kent Nederland algemene (consumenten)beschermingsmaatregelen in het Burgerlijk Wetboek (BW). Het grootste deel daarvan, met name Boek 6, Verbintenissenrecht en de afdeling 3 gaan over de Algemene Voorwaarden. Deze zijn ook van toepassing op de energiemarkt. Een deel van Boek 7 van het BW (bepalingen inzake de consumentenkoop) is niet van toepassing op de energiesector, omdat de levering van elektriciteit en gas als een dienst en niet als een zaak beschouwd moet worden.

Naast de bepalingen uit Boek 6 BW zijn in beide energiewetten echter specifiek voor deze markten bepalingen opgenomen die de bescherming van consumenten versterkt. Daarnaast moeten leveranciers aan consumenten (en kleinzakelijke afnemers) conform artikel 95a van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 43 van de Gaswet beschikken over een vergunning van de Minister van Economische Zaken. In de nieuwe Europese Richtlijnen die voor 1 juli 2004 geïmplementeerd moeten zijn, zijn maatregelen voor consumentenbescherming opgenomen, die deels overeenkomen met onderdelen van ons Burgerlijk Wetboek en deels aanvullend zijn. Deze maken het met name mogelijk nog specifiekere voorwaarden aan vergunninghouders voor te schrijven dan nu reeds het geval is. Tenslotte zijn de Consumentenbond en de brancheorganisatie van de energiebedrijven (EnergieNed) in SER-verband algemene voorwaarden voor levering en netbeheer overeengekomen en zullen zij dit najaar deze voorwaarden moderniseren.

Faillissement leverancier

Bijzondere aandacht is vereist in het geval een leverancier aan kleinverbruikers niet meer in staat is aan zijn afnemers te leveren. De regelgeving wordt erop gericht om in een geval van een (dreigend) faillissement van een leverancier zo snel mogelijk een nieuwe normale klant-leveranciersrelatie tot stand te brengen. Zolang dat niet het geval is staat de landelijk netbeheerder garant voor de continuïteit van de voorziening (noodleverancier). Bij elektriciteit heeft de landelijk netbeheerder (TenneT) nu al de wettelijke taak om te zorgen voor de leveringszekerheid. In de Overgangswet Elektriciteitsproductiesector (OEPS) zoals die nu bij de Eerste Kamer ligt, is de mogelijkheid opgenomen dat in de zogenaamde codes van DTe nader wordt vastgelegd welke taken en verantwoordelijkheden partijen hebben ingeval van faillissement van een leverancier. Ik ga er van uit dat spoedig na aanvaarding van de OEPS-wet, doch ruimschoots voor 1 juli 2004, de codes op dit punt zullen zijn aangepast.

Bij gas heeft de beheerder van het landelijk gasnet (GTS) een vergelijkbare verantwoordelijkheid. Op basis van een bepaling in de Gaswet (die van kracht wordt zodra de OEPS is aangenomen) wordt thans een AMvB voorbereid die zo spoedig mogelijk in concept aan de Kamer zal worden gezonden. In deze AMvB worden ook eisen gesteld aan de gasvoorziening bij extreem lage temperaturen. De beheerder van het landelijke gastransportnet (GTS) krijgt hier een bijzondere taak. Ook biedt de Gaswet dan de mogelijkheid in te grijpen in gasstromen in het geval de levering aan kleinverbruikers in gevaar zou komen. Het gaat daarbij uiteraard om een bepaling die alleen in noodgevallen nodig is.

Ad 2: Informatie en handelspraktijken

Om effectief gebruik te kunnen maken van hun keuzevrijheid is objectieve en transparante informatie voor kleinverbruikers onontbeerlijk. Ik zal daarom vanaf 1 januari 2004 een voorlichtingscampagne starten voor consumenten en bedrijven uit het midden- en kleinbedrijf.

Deze campagne is nu al volop in ontwikkeling en de belangrijke onderdelen daarvan zijn reeds in productie.

Alle relevante marktpartijen, waaronder afnemersorganisaties als de Consumentenbond en MKB Nederland zijn betrokken bij de ontwikkeling van deze campagne. Daarnaast zijn er ook al particuliere initiatieven. Zo geeft de Consumentenbond zelf inhoudelijke informatie aan de achterban waarop men zou moeten letten bij het eventueel wisselen van leverancier en ontwikkelen zich diverse internetsites met relevante tariefinformatie op basis waarvan de consument zijn keus zou kunnen bepalen. Ik heb ook vernomen dat MKB Nederland plannen heeft voor een uitgebreide landelijke voorlichtingscampagne.

Op het gebied van handelspraktijken zijn de volgende regels van toepassing op de activiteiten van energieleveranciers:

- Burgerlijk Wetboek, Boek 7, afdeling 9a: koop op afstand;
- De Colportagewet;
- Burgerlijk Wetboek, Boek 6, afdeling 4: misleidende en vergelijkende reclame.

In navolging van de nieuwe Europese Richtlijnen voor elektriciteit en gas zal ik via wetgeving er voor zorgen dat, zover het Burgerlijk Wetboek hieraan nog geen voorwaarden stelt, leveranciers een aantal informatieverplichtingen zullen nakomen. Het gaat daarbij om de volgende informatie die bij het aanbieden van een leveringcontract dient te worden verstrekt:

- de geleverde diensten, de aangeboden kwaliteitsniveaus en de benodigde tijd voor een eerste aansluiting;
- de wijze waarop de klant recente informatie over alle geldende tarieven en kosten kan krijgen, hoe de tarieven opgebouwd zijn en wat eventueel de systematiek zal zijn om tijdens de contractperiode de tarieven te wijzigen;
- de duur van het contract, de voorwaarden voor verlenging en beëindiging en het recht op opzegging;
- welke vergoedingen en terugbetalingsregelingen er gelden als de contractuele kwaliteitsniveaus niet worden gehaald;

Daarnaast dienen de contractuele voorwaarden vooraf, voor ondertekening, bij de afnemer bekend te zijn en moeten voorgenomen wijzigingen van contractvoorwaarden aan de afnemers gemeld worden. Deze wijzigingen kunnen voor de afnemer reden zijn het contract te weigeren.

Tot slot zal ik er voor zorgdragen dat leveranciers transparante informatie versturen, bijvoorbeeld standaard op de nota, over de geldende tarieven en dat zij de afnemer een ruime keuze aan betalingswijzen bieden.

Ad 3: leveringsvoorwaarden en prijs

Zoals hierboven opgemerkt dienen leveranciers aan kleinverbruikers te beschikken over een zogenaamde leveringsvergunning. De Algemene Maatregel van Bestuur waarin de voorwaarden voor het verkrijgen van een vergunning zijn geformuleerd, is onlangs gepubliceerd voor elektriciteit (Staatscourant 2003, nr. 207) en zal binnenkort ook voor gas gepubliceerd worden. Bij de vergunningverlening toetst de DTe op de volgende zaken:

- Kan de elektriciteitsleverancier zijn programmaverantwoordelijkheid nakomen zodat gewaarborgd is dat hij de benodigde elektriciteit ook daadwerkelijk kan inkopen.
- Heeft de gasleverancier zowel aan de inkoop- als aan de transportkant voldoende contracten gesloten die levering aan zijn klantenbestand mogelijk maken;
- De financiële positie van de leverancier.
- De organisatie van de leverancier waaronder in ieder geval de administratieve en financiële organisatie en de interne en externe controle daarop.
- Voorbeelden van gehanteerde offertes en overeenkomsten voor kleinverbruikers en de daarbij behorende algemene voorwaarden.
- De redelijkheid van die voorwaarden, waarbij in ieder geval wordt gekeken naar de hoogte en opbouw van de tarieven, een transparante en redelijke betalingsregeling en een transparante en redelijke regeling voor het opzeggen of ontbinden van overeenkomsten; hierbij wordt mede getoetst aan de regels van boek 6 van het BW inzake de algemene voorwaarden (artikel 6:231 en verder).
- De gehanteerde klachten- en geschillenregeling. Deze dient tenminste de gelijke waarborgen te bieden als de door de Consumentenbond en EnergieNed overeengekomen Geschillencommissie Openbare Nutsbedrijven en de Geschillencommissie Zakelijke klanten.

Ten aanzien van de prijs wil ik het volgende opmerken. Het deel van de tarieven voor netwerken (exclusief BTW ongeveer de helft van de consumentennota) is en blijft gereguleerd door de DTe. Het deel van tarieven voor de eigenlijke energielevering is na liberalisering niet aan tarieftoezicht onderworpen. Door een amendement van uw Kamer is in de Elektriciteitswet 1998 (artikel 95b, lid 3 en verder) en de Gaswet (artikel 44, lid 3 en 4) de mogelijkheid opgenomen om hiervoor een maximumtarief te hanteren als de directeur van de DTe meent dat de gehanteerde tarieven onredelijk zijn, omdat onvoldoende rekening wordt gehouden met de effecten van een doelmatige bedrijfsvoering. Op dit moment is zo'n maximumtarief op grond van de beide wetten niet in werking, maar de DTe treft alle voorbereidingen om op het moment wanneer nodig een maximumtarief te kunnen toepassen. Uiteraard is een dergelijke zware ingreep in de markt alleen aan de orde als er sprake is van een onwenselijke niet gerechtvaardigde prijsvorming. Ook de NMa houdt toezicht op mogelijk misbruik van economische machtspositie.

Ad 4: goede behandeling van klachten en de positie van kwetsbare afnemers

Naast de hierboven genoemde vergunningsvoorwaarde met betrekking tot een goede klachten- en geschillenregeling, kan de consument op basis van het Burgerlijk Wetboek zijn rechten via de rechter afdwingen.

Daarnaast is het zo dat consumenten die over onvoldoende geld beschikken om hun rekeningen te betalen op dit moment niet zomaar worden afgesloten.

Wanneer leveranciers niet langer een klant willen beleveren, zullen zij dat aan de netbeheerder laten weten. De klant heeft vervolgens 10 werkdagen de tijd een andere leverancier te vinden. Zowel de Elektriciteitswet 1998 (artikel 95b, lid 1) als de Gaswet (artikel 44, lid 1) kennen voor kleinverbruikers een leveringsplicht.

Dat impliceert dat iedere leverancier die in het openbaar een aanbod tot leveren doet in beginsel geen afnemers die daarom verzoeken, mag weigeren. Daartegenover staat natuurlijk wel dat niemand verplicht kan worden klanten die weigeren te betalen, van energie te blijven voorzien. Ik zal de komende maanden nagaan in hoeverre er nog aanvullende regelgeving ten behoeve van deze kwetsbare consumenten nodig is.

Tien eisen van de Consumentenbond

Door de Consumentenbond is in het kader van de discussie over liberalisering ten tijde van het Algemeen Overleg van uw Kamer op 22 mei jl. een tiental eisen geformuleerd. Ik vind dat aan de meeste eisen, deels op dit moment al en deels nadat de hierboven genoemde voorstellen zijn geïmplementeerd is voldaan. Op twee punten wil de Consumentenbond echter verder gaan en wil ik hen daarin niet volgen. Het eerste punt betreft het verplicht hanteren van de in de SER door de Consumentenbond en EnergieNed overeengekomen modelleveringsvoorwaarden door alle leveranciers. Dit vind ik een te vergaande inperking van de contractvrijheid en gaat veel verder dan in zijn algemeenheid in het BW is geregeld. Daarbij is mij gebleken dat de Geschillencommissie Openbare Nutsbedrijven, waarbij tot nu toe nagenoeg alle leveranciers zich aansluiten, bij een geschil, altijd de op dat geschil van toepassing zijnde voor de consument meest gunstige voorwaarden hanteert. Het tweede punt heeft betrekking op het afdwingen van vergelijkende prijsinformatie. Zoals ik heb aangegeven zal ik leveranciers individueel verplichten om goede informatie over actuele prijzen, voorwaarden en productkenmerken te publiceren. Dit maakt het mogelijk voor particuliere initiatiefnemers om goede vergelijkende onderzoeken te publiceren. De eerste initiatieven daartoe opereren nu al in de markt zodat de overheid hier geen rol hoeft te vervullen.

B. Goede werking van de energiemarkt

Voor een goede werking van de energiemarkt in zijn algemeenheid zijn behalve de consumentenbescherming daarnaast van belang:

- a) Kwaliteit en leveringszekerheid;
- b) Duurzaamheid en milieu;
- c) De werking van de Europese markt en mededinging.

Ad a: kwaliteit en leveringszekerheid

Een ongestoorde levering van gas en elektriciteit is van evident maatschappelijk belang. De verantwoordelijkheid voor een ongestoorde levering van elektriciteit en gas ligt in de eerste plaats bij de netbeheerders. Daarvoor is op dit moment het volgende geregeld:

- Algemene eisen aan de kwaliteit van het netbeheer in de Gaswet en de Elektriciteitswet 1998.
- Netbeheerders moeten aan de toezichthouder iedere twee jaar capaciteitsplannen voorleggen. Als de netbeheerders te weinig investeren in capaciteit dan kan er een investeringsplicht worden opgelegd.

Daarnaast heb ik de volgende maatregelen in voorbereiding:

- De verplichting tot het invoeren van gecertificeerde kwaliteitszorg bij netbeheerders.
- Aanpassing van de tariefregulering zodat er sterkere prikkels ontstaan voor het verbeteren van de kwaliteit van de netten.
- Verbetering van storingsregistratie, zoals één landelijk telefoonnummer voor het melden van storingen en certificatie van het registratieproces.

Met betrekking tot de voorzieningszekerheid stuur ik u na de zomer een uitvoerige brief. Daarin wordt onder meer aangegeven dat de productiecapaciteit van de elektriciteitsvoorziening op kortere termijn geen reden geeft tot zorg. Uit het oogpunt van leveringszekerheid is het wel gewenst dat er blijvend en tijdig geïnvesteerd wordt in voldoende productievermogen. Een goed investeringsklimaat met een stabiele en betrouwbare overheid is daarbij essentieel. Dit is met name van belang ten aanzien van investeringen in productievermogen dat slechts bij exceptioneel hoge vraag (piekuren), of bij het uitvallen van andere productie-eenheden, ingezet wordt.

Het evenwicht tussen vraag en aanbod van productiecapaciteit wordt allereerst door de markt zelf gewaarborgd. Het huidige systeem van programmaverantwoordelijkheid dat door TenneT op basis van de Elektriciteitswet 1998 wordt verzorgd, functioneert -ook naar internationale maatstaven- erg goed. Dit systeem richt zich primair op de korte termijn.

Met name op de lange termijn bestaat de kans op een tekort aan productiecapaciteit tijdens extreme vraagpieken. Op dit moment is zichtbaar dat marktpartijen zelf instrumenten ontwikkelen om de beschikbaarheid van productiecapaciteit te verbeteren. Zij worden daartoe onder meer geprikkeld door het feit dat zij, indien zij onvoldoende capaciteit contracteren, worden geconfronteerd met vaak hoge kosten van zogenaamde "onbalans".

Voorbeelden van initiatieven van marktpartijen zijn: het sluiten van langetermijncontracten met een capaciteitscomponent, het bouwen of kopen van eigen productiecapaciteit door leveringsbedrijven, de ontwikkeling van een futures- en forwardsmarkt en het stimuleren van afschakelen tijdens piekuren door afnemers. Ik onderzoek of marktpartijen voor het doen van investeringen voor de langere termijn verder moeten worden ondersteund door het bieden van meer zekerheid over de vergoeding van de vaste kosten voor productiecapaciteit. Bij de uitwerking hiervan zal zo veel mogelijk gekozen worden voor een marktconforme oplossing, die proportioneel en internationaal inpasbaar is. Gelet op het belang van dit onderwerp zal ik ervoor zorgen dat er ook voor piekcapaciteit een goed investeringsklimaat is.

De leveringszekerheid wordt verbeterd door een betere interconnectie tussen de Europese landen. Hierdoor kan de elektriciteitsvoorziening over meer partijen worden gespreid, waardoor onderlinge bijstand bij storingen makkelijker wordt. Vanuit de Europese Commissie wordt de uitbreiding van deze interconnectiecapaciteit bevorderd. Op dit moment zijn er concrete plannen voor verbindingen met het Verenigd Koninkrijk voor zowel gas als elektriciteit en worden de verbindingen met Duitsland verder uitgebreid.

Met de landen om ons heen worden afspraken gemaakt om ervoor te zorgen dat aan import van energie dezelfde leveringszekerheid is verbonden als aan eigen productie. Deze afspraken richten zich erop dat landen hun exportcontracten uitsluitend in zeer uitzonderlijke situaties (natuurrampen e.d.) zullen afschakelen.

Ad b: duurzaamheid en milieu

Naast het consumentenbelang staat bij mij het milieu hoog op de agenda. Het gaat immers ook om de kwaliteit van bestaan van volgende generaties consumenten. Daarbij zijn de volgende aspecten te onderscheiden:

- Het in acht nemen van milieuvoorschriften bij het opwekken van elektriciteit is allereerst een verantwoordelijkheid van de energieproducent. Indien deze in het buitenland is gevestigd, is het aan de buitenlandse overheden milieueisen te stellen en daarop toezicht te houden. Het Europese Verdrag accepteert in dat verband dat ieder land zijn eigen eisen stelt ten aanzien van de wijze waarop elektriciteit wordt opgewekt. Zo is bijvoorbeeld kernenergie in sommige landen wel en in andere landen niet toegestaan. De Europese regels bieden geen ruimte om aan de import van elektriciteit eisen te stellen die samenhangen met het milieu. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt exclusief bij de overheid in het elektriciteit exporterende land.
- Deze verantwoordelijkheid geldt ook voor het behalen van de in Kyoto afgesproken doelen op het gebied van emissies van broeikasgassen. De uitstoot van CO₂ wordt meegeteld op de balans van het exporterende land. De productie van elektriciteit wijkt daarbij niet af van andere bedrijfstakken. Voor de ontwikkeling van één Europese elektriciteitsmarkt met een gelijk speelveld voor alle deelnemers is de invoering van een systeem van verhandelbare emissierechten van essentieel belang. Daardoor komen de milieukosten in de prijs tot uitdrukking en wordt op een marktconforme wijze een prikkel gegeven aan marktpartijen de gestelde doelen te halen.
De kracht van dit instrument wordt tenietgedaan indien, daarnaast via andere regelgeving, de CO₂ uitstoot gereguleerd wordt. Dit betekent dat de Nederlandse overheid geen kwaliteitseisen eisen hoeft te stellen aan de import van elektriciteit. Uiteraard is aandacht voor het feitelijk nakomen door de lidstaten van de over de uitstoot van broeikasgassen gemaakte afspraken wel van groot belang.
- Bij het tot stand brengen van de nieuwe Europese Richtlijnen voor de elektriciteitsmarkt is er wel voor gekozen een verplichting te introduceren voor “stroometikettering”. Daardoor krijgen consumenten informatie over de wijze waarop de aangeboden elektriciteit is opgewekt. Consumenten kunnen dan de milieuaspecten desgewenst bij hun keuze laten meewegen. Deze verplichting tot stroometikettering zal voor 1 juli 2004 in de Nederlandse wetgeving worden geïmplementeerd.
- De marktpositie van duurzaam opgewekte elektriciteit (groene stroom) is bij Nederlandse consumenten bijzonder sterk. Zo'n 30% van de Nederlandse huishoudens kiest vrijwillig voor 100% duurzaam opgewekte stroom. Het Nederlandse systeem van groencertificaten werkt bijzonder goed. Daarmee is Nederland op dit moment toonaangevend in Europa. Wat betreft de financiële ondersteuning van duurzame energie verwijs ik naar de discussie bij de Wet Milieukwaliteit elektriciteitsproductie (MEP).

Ad c: de werking van de Europese markt en mededinging

De ontwikkeling van één Europese energiemarkt is één van de pijlers van het beleid van de Europese Raad om de structuur van de Europese economie te versterken. Dit proces, ook wel aangeduid als het proces van Lissabon, richt zich op de concurrentiekracht van alle sectoren van de economie. Deze doelen zijn keer op keer onderschreven in de diverse Europese raden en krijgen steeds meer vorm in de praktijk. Nederland heeft dit proces steeds krachtig ondersteund.

Bij de Europese energiemarkt was aanvankelijk sprake van een trage en voorzichtige start. Maar nog voordat de eerste liberaliseringrichtlijnen voor elektriciteit en gas waren ingevoerd, kozen veel landen er op eigen initiatief voor om (veel) verder te gaan dan de Europese verplichtingen. Het recente politieke akkoord over de tweede liberaliseringrichtlijnen, en de aanvaarding daarvan door het Europese parlement toont duidelijk aan dat er sprake is van een stroomversnelling. Tegen de verwachting in konden ook Duitsland en Frankrijk akkoord gaan met een pakket waarin data voor de gehele opening van de markt zijn vastgelegd en waarin veel zwaardere eisen worden gesteld aan de (juridische) scheiding tussen commerciële bedrijven en netwerkbedrijven, de zogenaamde unbundling. Ook moeten alle Europese landen een onafhankelijke toezichthouder oprichten. Dit betekent dat de weg naar één Europese energiemarkt onomkeerbaar is ingezet.

Natuurlijk moet er in de uitvoering van deze Richtlijnen nog veel gebeuren om te zorgen voor een echt *level playing field* in Europa. Ik zie echter een aantal hoopvolle ontwikkelingen:

- De toezichthouders van Europa werken steeds beter samen in de CEER (Counsel of European Energy Regulators) aan een goed op elkaar afgestemd stelsel van regels.
- De toezichthouders, lidstaten, netbeheerders en marktpartijen werken samen in het Florence Forum (voor elektriciteit) en Madrid Forum (voor gas) om daadwerkelijk grensoverschrijdend verkeer met afspraken te faciliteren. Hierdoor zijn al veel barrières geslecht en het biedt een goede voorbereiding op meer formele regulering op basis van de al genoemde Richtlijnen. Ook de nieuwe lidstaten participeren al in deze beide fora.
- Op het gebied van verhandelbare emissierechten zijn belangrijke vorderingen geboekt. Een *level playing field* op het gebied van klimaatbeleid komt daardoor dichterbij.
- De interconnectie tussen lidstaten neemt langzaam maar zeker toe. Zoals gezegd zijn er concrete plannen om de interconnectie tussen Nederland en respectievelijk Duitsland en het Verenigd Koninkrijk uit te breiden.
- Door de implementatie in de lidstaten van de Richtlijn voor duurzame energie (moet nog dit jaar) komt ook een Europese markt voor groene energie een stap dichterbij.
- Door de uitbreiding van de Europese Unie met nieuwe lidstaten neemt de marktomvang en daardoor de concurrentie verder toe.
- De Europese Commissie publiceert regelmatig *benchmark* rapporten (zie http://europa.eu.int/comm/energy/en/gas_single_market/2benchmarking/sec_2003_44_8_en.pdf) waarin de verschillen tussen lidstaten zichtbaar worden gemaakt. Dit stimuleert het debat over het wegnemen van marktverstoringen.
- Het Europese parlement vervult een belangrijke stimulerende rol op dit beleidsterrein.

Deze ontwikkelingen betekenen zeker niet dat de Europese energiemarkt is voltooid. Voor de komende jaren zie ik de volgende prioriteiten waaraan ik met kracht wil werken. Tijdens het Nederlands voorzitterschap van de Europese Raad in de tweede helft van 2004 zal ik ook vanuit de hoedanigheid van voorzitter deze onderwerpen veel aandacht geven:

- Door onder meer de Tweede Kamer en de Algemene Energie Raad (AER) is zorg uitgesproken voor het ontstaan van oligopolies die de voordelen van liberalisering zouden kunnen bedreigen. Ik deel die zorg en ik vind dat dit onderwerp topprioriteit van de Europese Commissie dient te hebben. Nederland werkt er actief aan om dit onderwerp hoger op de Europese agenda te krijgen. Op 30 april is onder verantwoordelijkheid van mijn ministerie over dit onderwerp een uitgebreide studie gepubliceerd¹. Eind van deze maand zal ik over dit onderwerp tevens een internationaal seminar organiseren waarin samen met deskundigen gezocht wordt naar mogelijke oplossingen.
In reactie op de vragen van onder meer Nederland heeft de Europese Commissie een *strategy paper* gepubliceerd waarover thans de discussie is geopend. De centrale lijn daarvan is dat de machtige positie van grote ondernemingen het beste tegengegaan kan worden door de Europese markt verder te verbeteren door belemmeringen voor interstatelijke handel weg te nemen en door de markt verder te vergroten door interconnectie en de uitbreiding met nieuwe lidstaten. Ik kan deze lijn geheel onderschrijven. Daarnaast is een effectief mededingingsbeleid een vereiste, zowel op Europese- als op nationale schaal. Ik zal u op de hoogte houden van de ontwikkelingen op dit terrein.
- De samenhang tussen Europees beleid dat effecten heeft op de energiemarkt kan beslist beter. Voor een Europees *level playing field* is een coherent stelsel van maatregelen essentieel. Ik denk daarbij aan terreinen als milieu- en klimaatbeleid, energiebeleid, fiscaalbeleid en het beleid op het gebied van de interne markt en de mededinging. Sommige maatregelen komen in Europees verband in verschillende ministerraden aan de orde en er is mede daardoor sprake van verkokering.
- De wijze waarop gewerkt wordt aan de implementatie van de afgesproken maatregelen, zowel qua tempo als qua inhoud, vereist veel aandacht om te zorgen dat de nog bestaande verschillen tussen de energiemarkten in de lidstaten daadwerkelijk verdwijnen en er sprake is van één Europese markt.

¹ Consolidation in the EU electricity sector, report for the Dutch Ministry of Economic Affairs, NERA, London, 30 april 2003.